

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Att erövra livets mening

– Hur två Leaderprojekt skapar samhörighet och mening i bygden

Capture the meaning of life

– How two Leader projects creates solidarity and meaning in the community

Therese Strimell Flodqvist

Att erövra livets mening

- Hur två Leaderprojekt skapar samhörighet i bygden

Capture the meaning of life

- How two Leader project creates solidarity and meaning in the community

Therese Strimell Flodqvist

Handledare: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2015

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: livskvalitet, landsbygdsprogrammet, samhörighet, community, socialt kapital, tillit, symbol.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

"Förbättrad livskvalitet på landsbygden" är ett av flera mål som är angett av EU och som ska förverkligas via medlemsländernas nationella landsbygdsprogram. Programmet har arbetats fram för att åtgärda de "brister" som må råda på landsbygden. Syftet med kandidatuppsatsen är att undersöka hur livskvalitet kommer till uttryck via landsbygdsprogrammet hemma/här i Sverige. Detta görs med hjälp av två konkreta fall, via två Leaderprojekt i Upplands och Stockholms län: *"Kulturens Hjärta i Tungalsta"* och *"Hälsa – Mat – Kultur"*. För att uppnå syftet görs kvalitativa intervjuer med sex personer som är centrala för projekten. Fokus ligger på det sociala kapital och den tillit som skapas mellan människor och som ständigt måste återskapas och vad det kan ha för konsekvenser för gemenskapen och det kollektiva.

Nyckelord: livskvalitet, landsbygdsprogrammet, samhörighet, community, socialt kapital, tillit, symbol.

Abstract

”Enhanced quality of life in the rural areas” is one, amongst other, objectives set by the European Union that must be realized through every Member States national Rural Development Programs. The program has been developed to address the “gaps” that may exist in the rural areas. The aim with this bachelor thesis is to investigate how the quality of life is expressed through the Rural Development Program in Sweden. This is done with the help of two cases, two Leader projects in Uppland’s and Stockholm’s county: *”Kulturens Hjärta i Tungelsta”* and *”Hälsa – Mat – Kultur”*. In order to achieve the purpose qualitative interviews with six people who are central to the projects are made. Focus is on the social capital and trust created between people, and always need to be re-created, and what consequences that might have for the community.

Innehåll

1 Inledning	4
1.1 Att erövra livets mening!	4
1.2 Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2014	5
1.3 Axel 3 - förbättrad livskvalitet på landsbygden.....	6
1.4 Syfte och frågeställningar	8
2 Tillvägagångssätt	9
2.1 Avgränsning – UROSS/”Ur oss”	9
2.2 Fältet: Tungelsta och Sättraby	10
2.3 Den kvalitativa forskningsintervjun.....	11
2.4 Analytiska begrepp	12
3 Tillhörighet till bygden	17
3.1 Kulturföreningen Musikcentralen i Tungelsta.....	17
3.2 Bygdegården i Sättraby.....	18
3.3 Den ofrivillige eldsjälén?.....	19
3.4 Eldsjälén som en rollposition.....	23
4 Rädda verksamheten.....	26
4.1 ”Aldrig mer IKEA”.....	27
4.2 Linje 35 mot Nynäshamn avgår från spår 2 om 2 min.	28
4.3 Att skapa gemenskapen	30
5 Att fira sig själva, tillsammans med andra.....	32
5.1 ”Tungelstas nationaldag”	32
5.2 Fest i dagarna tre!	34
5.3 Det öppna och stängda.....	36
6 Slutord	38
7 Källor och litteratur	40
Bilaga 1	44

1 Inledning

1.1 Att erövra livets mening!

Den här uppsatsen ska diskutera hur det svenska landsbygdsprogrammets ambitioner att förbättra livskvalitén för människor på landsbygden förverkligas. För mig har det aktualiserat en fråga om vad det egentligen innebär att vilja erövra livets mening och ha möjlighet att styra över sin egen livskvalité. Det är en fråga jag själv inte reflekterar över. Nu när jag ställer mig själv inför frågan vill jag säga ”att ta mig tiden att göra sådant jag tycker är roligt och det jag mår bra av”. Även detta är vagt och svarar inte direkt på frågan, då det finns en mängd saker jag tycker är roligt och mår bra av. Allt beror på tillfället. Det finns många olika faktorer att ta hänsyn till när det kommer till att försöka definiera och värdera livskvalitet. Mitt inre samtal hamnar ofta i en rundgång kring om jag har råd eller inte, då räknat i både tid och pengar.

Det finns många studier kring lycka (Fors 2012; Rothstein 2011; Helliwell 2006; Massam 2002)¹ och livskvalitet och en av dem är Livskvalitetsundersøgelsen² som genomförts i Danmark, vilken baseras på

¹ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2009. Second European Quality of Life Survey: Overview *Office for Official Publications of the European Communities 2009 – VIII*, Luxembourg
<http://www.eurofound.europa.eu/areas/qualityoflife/eurlife/index.php>

The European Evaluation Network for Rural Development, 2010. Capturing Impacts Of Leader And Measures Related To Quality Of Life In Rural Areas Draft WP 4 updated version of June 18, 2010.

² Livskvalitetundersøgelsen, har tillfrågat 10 000 människor om deras livskvalitet – hur de mår, hur nöjda de är med sina liv, hur lyckliga de är, i vilken mån de anser att de får sina behov tillfredsställda, och så vidare - [...]

en enkätundersökning och styrker argumentet att lycka inte är beroende av pengar:

[...] direktörer mår inte särskilt mycket bättre än folk på verkstadsgolvet; människor som arbetar med kunskap på avancerad nivå mår inte bättre än människor som saknar högre utbildning; rika mår inte bättre än fattiga. (Ventegodt 1998:18)

Livskvalitet är något högst individuellt och subjektivt, det handlar ofta om en känsla av mening och tillfredsställelse. Här finns skillnader beroende på om jag frågar en hormonstinn tonåring eller farmor Agda. Alla är vi olika och därmed är också vad vi upplever som livskvalitet. "Livskvalitet" uppträder emellertid också som ett politiskt mål och måste då definieras på ett sätt som griper över det individuella. Det är den politiska dimensionen av begreppet livskvalitet, som denna uppsats fokuserar på.

1.2 Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2014

”Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013”³ är det politiska åtgärdsprogram som riksdagen röstat igenom och som använts som styrdokument för att förändra/utveckla landsbygden och den negativa utvecklingsspiral som finns i många bygder. För programperioden 2007-2013 innehöll landsbygdsprogrammet 36 miljarder kronor, varav svenska staten står för hälften och EU för andra hälften (Regeringen 2014). Programmet är uppdelat i två pelare (delar), där direkta åtgärder faller under pelare 1 medan indirekta åtgärder hamnar under pelare 2. Den andra pelaren är uppdelad i fyra så kallade axlar som har olika fokusområden och det större övergripande syftet för landsbygdsprogrammet ”[...] omfattar jobb på landsbygden, en hållbar produktion av livsmedel, hänsyn till regionala förutsättningar och hållbar tillväxt.” (LBP 2012:63). Axlarna i programmet berör frågor kring traditionella jordbruksfrågor som att (axel 1) förbättra jordbruk och skogsbrukets konkurrenskraft samt (axel 2) att förbättra miljön och landskapet, (axel 3) bredda företagandet och förbättra livskvalitet på landsbygden. Axel 4 är Leader och Leadermetoden, som används som ett arbetsverktyg för att arbeta med att nå målen i axel 1-3, med fokus på axel

³ Version Mars 2012, benämns fortsättningsvis bara som landsbygdsprogrammet, programmet och refereras som LBP.

3. Målen är satta för att skapa en mer attraktiv landsbygdDe är breda och försöker täcka in en rad av de olika företeelser som finns på landsbygden, allt från naturresurser, ridvägar och golfbanor till lokala mejerier och gårdscaféer. Av den totala budgeten läggs ungefär 10 % på axel 3 ”diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden” (LBP 2012:92). Målen är delade i ett antal åtgärder och det är genom åtgärderna man kan söka pengar för att genomföra projekt⁴.

1.3 Axel 3 - förbättrad livskvalitet på landsbygden

Förbättrad livskvalitet på landsbygden är, som tidigare påpekat, en axel i landsbygdsprogrammet och i axelrapporten⁵ från halvtidsutvärderingen försöker Hansson och Waldenström utvärdera programmet och reda ut vad *livskvalitet* innebär. Det är ett brett begrepp som, för att skapa en så bred bild som möjligt, bör studeras i termer av ekologiskt, socialt, ekonomiskt och kulturellt kapital (Hansson och Waldenström 2010). Författarna lyfter också fram att livskvalitetsbegreppet måste ses som en blandning av subjektiva upplevelser och mer objektiva faktorer:

Upplevd livskvalitet fokuserar bland annat på sociala relationer, mötesplatsers betydelse, trivsel och liknande företeelser. Å andra sidan kan livskvalitet också studeras som en uppsättning objektiva givna förhållanden. Det är förhållanden som kan ses som förutsättningar för, såväl som resultat av, utveckling (t ex arbetsmarknad, infrastruktur, utbildningssystem, politisk struktur, jämställdhet). (Hansson & Waldenström 2010:130)

Hansson och Waldenström pekar alltså på att landsbygdsprogrammet inte uttryckligen berättar vad *livskvalitet* är för något eller vad det innebär. Samtidigt som programmet i praktiken gjort avgränsningar för vad som ska räknas som just livskvalitet genom att koppla begreppet till ett antal åtgärder som man kan söka medel till. Därmed berättar programmet vad som möjliggör ”*förbättrad livskvalitet på landsbygden*”. Landsbygds-

⁴ ”Projektstöd ges till företag, organisationer, föreningar etc. där fördelarna av stödet når flera än den eller dem som söker stödet. Ett projekt ska vara tydligt avgränsat i tid samt till kostnad och omfattning. Målgruppen måste vara större än den individuella stödmottagaren.” (LBP 2012:22)

⁵ Halvtidsutvärdering av åtgärderna inom axel 3i Landsbygdsprogram, november 2010. Hansson & Waldenström, *Axel 3 – utvärdering av åtgärder för att diversifiera landsbygdens ekonomi samt förbättra livskvaliteten på landsbygden*. Institutionen för stad och land, SLU.

programmet är ett politiskt åtgärdsprogram och dess definition av begreppet behöver samtidigt göra en avgränsning och vara tillräckligt flexibel för att kunna fungera i olika sociala, kulturella, ekonomiska och demografiska kontexter. Svårigheterna med att definiera begreppet gör det, i utvärderingssammanhang, nästintill omöjligt att ställa upp kriterier för att kvantifiera och mäta *livskvalitet*. Trots det har Hansson och Waldenström ställt upp kriterier för vilka *förutsättningar* det finns för en *ökad* livskvalitet (och diversifiering av landsbygdens ekonomi) på landsbygden. De radar upp tio punkter med ”förutsättningar för ökad livskvalitet” som handlar bland annat om möjligheterna att sätta bygden ”på kartan”, om integration eller om den fysiska miljön (natur- och kulturmiljö), om engagemanget i bygden, tillgång till mötesplatser och även om det finns en framtidstro i bygden eller inte (Hansson & Waldenström 2010).

Åtgärderna öppnar för det stora ideella engagemang som finns och kommer till uttryck i lokala föreningar (von Essen 2010), och möjliggör därmed för en lokal utveckling som i sig är beroende av det ideella engagemanget. De lokala föreningarna kan därmed ses som en länk för att bygga social tillit mellan myndigheter och lokala befolkningar.

Uppsatsen kommer inte att uppehålla sig vid de svårigheter som finns i att definiera *livskvalitet*. Jag har i stället valt att genom två konkreta fall beskriva och diskutera möjligheter och förutsättningar till en ökad livskvalitet genom landsbygdsprogrammet, inom åtgärder för axel 3. De åtgärder som programmet beskriver handlar om att förbättra kommersiell och offentlig service, kultur- och fritidsaktiviteter (LBP 2012).

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur livskvalitet kommer till uttryck via landsbygdsprogrammet; hur programmet via åtgärder för livskvalitet realiserar. Detta görs med hjälp av två konkreta projekt,

- 1) ”Kulturens Hjärta i Tungalsta” (Musikcentralen),
- 2) ”Hälsa – Mat – Kultur” (Sättrabys bygdegårdsförening).

Detta har lett fram till följande frågeställningar:

- Hur kan vi förstå projekten som uttryck för en lokal tillhörighet?
- Vad skapar/symboliserar det ideella engagemanget i föreningarna: Musikcentralen och Sättrabys bygdegård?
- Hur organiseras lokala projekt och hur ser rollfördelningen ut i dem?

2 Tillvägagångssätt

2. 1 Avgränsning – UROSS/”Ur oss”

För att kunna besvara mitt syfte har jag först avgränsat undersökningen till Utveckla Roslagens och Stockholms skärgård Leaderområde⁶ (Uross); Uross är en ideell förening som sträcker sig från Östhammar i norr längs Upplandskusten ner genom Stockholms skärgård till Nynäshamn i söder (via kommunerna Norrtälje, Österåker, Värmdö och Haninge). Huvudmålen som Uross har satt upp är attraktivt boende, ökad sysselsättning och livskvalitet (Uross 2015a). Föreningen bedriver landsbygdsutveckling i kustområdet och deras utvecklingsarbete,

syftar till att förbättra förutsättningarna för sysselsättningar och boende på landsbygden samt att stimulera till innovativa och hållbara miljöåtgärder (Uross 2015b)

För att smalna av och avgränsa mitt forskningsområde ännu mer har jag valt att undersöka två projekt från Uross Leaderområde: *Kulturens Hjärta i Tungelsta* och ”*Hälsa – Mat – Kultur*”, vilket är ett från södra och det andra från norra delen av Uross Leaderområde och båda projekten genomfördes förra året, 2014. Båda projekten fick ”ja” från LAG, som åtgärder inom fokusområde 3 för att göra förbättringar på befintliga kök/hus och därmed skapa bättre förutsättningar för utveckling av föreningarnas verksamheter.

Projekten har två grundläggande saker gemensamt 1) utan Leader Uross hade det aldrig varit möjligt för föreningarna att söka pengar, 2) utan deras ideella engagemang skulle projekten aldrig kunnat genomföras och

⁶ I kommande landsbygdsprogram, 2014-2020, har Uross lämnat in en ansökan för ombildning och har då valt namnet ”Leader Stockholmsbygd”.

heller inte få pengarna då ett av kraven för ett Leaderprojekt kräver ideell tid.

2.2 Fältet: Tungelsta och Sättraby

Mitt fältarbete baseras på intervjuer jag har gjort med sex personer⁷. Jag har varit i Tungelsta (Haninge kommun) och i Sättraby (Norrtälje kommun), och träffat delar av styrelserna för Kulturföreningen Musikcentralen och Sättraby bygdegårdsförening. Dessa två projekt var två av de sista projekten som genomfördes i Uross under programperioden (Uross 2015c). Jag kom i kontakt med projekten genom Uross egen hemsida, där föreningen kort beskriver alla sina projekt, vad de syftar till, vem/vilka som är projektägare, kontaktperson och vad de olika projekten fått totalt i bidrag (se Bilaga 1). Det är via Uross hemsida, kompletterande uppgifter från Jordbruksverket och egna efterforskningar som jag har fått kontaktuppgifter till mina informanter. Jag har träffat alla informanter i en avslappnad miljö, antingen i deras hem, i bygdegården/Gulakåken eller på deras jobb.

2.2.1 "Kulturens Hjärta i Tungelsta"

Kulturföreningen Musikcentralen i Tungelsta ansökte om ett Leaderprojekt för att göra miljöförbättringar på huset där de har sina replokaler, Gulakåken; en gul tvåvåningsvilla med brutet tak från början av förra seklet. Det som gjordes var att tilläggsisolera och lägga på ny fasad, byta ut alla fönster och sätta in treglasfönster samt att lägga om taket och montera solpaneler⁸. "Kulturens Hjärta i Tungelsta" - projektet genomfördes bl.a. för att kunna fortsätta att anordna endagsfestivalen Trädgårdsrocken, i trädgården bakom Gulakåken.

2.2.2 "Hälsa – Mat – Kultur"

Sättrabys bygdegård är en gammal röd tvåvånings trävilla från början av förra seklet, längs ena kortsidan finns det även två anslutande lägenheter. Bygdegårdsförening fick pengar för att bygga om och rusta upp köket i sin bygdegård. Föreningen fick pengarna för att bygga ut köket, installera

⁷ Den sista intervjun jag genomförde var en dubbelintervju med Musikcentralens vice ordförande och kassör.

⁸ Föreningen valde att installera solpaneler för att minska sin fasta avgifter.

ordentliga vitvaror och därmed kunna utveckla verksamheten ytterligare, som att hyra ut bygdegården till fler och större grupper till matlagningsskurser och fokusera på "Hälsa – Mat – Kultur". Projektet avslutades med att ha en fest i dagarna tre.

2.3 Den kvalitativa forskningsintervjun

Jag har intervjuat sex personer som alla är centrala för projekten, så som ordförande, vice ordförande och kassör i respektive förening. Eftersom jag var intresserad av att lära mig vad lokala projekt har för betydelse och mening för upplevelsen av lokal tillhörighet har det mest optimala varit att genomföra samtalsliknande intervjuer (jfr halv-strukturerad livsvärldsintervju i Kvale och Brinkmann 2014). Det är därmed informanternas egna berättelser om och upplevelser av sin verklighet som står i centrum i den här uppsatsen. Med hjälp av intervjuerna har jag haft möjlighet "att erhålla kunskap om det undersökta fenomenet" (Kvale & Brinkmann 2014:62). Under intervjuerna har jag utgått ifrån en checklista med stödord, Stödorden hjälpte mig att i samtalsform ställa frågor kring föreningarna och deras projekt, och användes som stöd för att kunna gå tillbaka och ställa följdfrågor på det informanterna spinner iväg på (jfr "frågeschema" Kaijser & Öhlander 2011).

Jag har valt att använda mig av informanternas namn i min uppsats då de själva har gett medgivande att jag kan göra det. De är alla offentliga personer i den mening att de innehar styrelseposter i de olika föreningarna och det går därför att leta fram deras namn på annat sätt. Kvalitativa studier har ibland kritiserats för att inte uppfylla kraven på validitet och reliabilitet och för att de därmed har varit svåra att generalisera. Kvalitativa forskare har svarat att dessa kriterier "... har sin rot i förtryckande positivistiska föreställningar som står i vägen för en skapande och emancipatorisk kvalitativ forskning" (Kvale & Brinkmann 2014:195). En mer hermeneutisk förståelse av materialet, som är det denna uppsats utgår ifrån, utgår inte ifrån att det finns en Sanning, (med stort S), och att forskaren därmed måste sträva efter en absolut objektivitet (Thurén 2007). I stället har jag försökt ta hänsyn till min egen förförståelse av det jag

undersökt i min strävan att förstå informanternas subjektiva upplevelser och erfarenheter. Det som då blir viktigt är att uppsatsen kan betraktas som giltig och tillförlitlig (jfr Kvale och Brinkmann 2014). Det har jag försökt uppnå dels genom att hålla mig till de frågeställningar jag formulerat, dels genom att förankra mina resonemang i fältmaterialet och dels genom att vara tydlig med de analytiska begrepp jag använt mig av. Jag har alltså strävat efter att alla steg i forskningsprocessen, från forskningsproblem, intervjufrågor, intervjusamtal och analys till färdig text är ”förnuftiga och försvarbara” (Teorell & Svensson 2007).

2.4 Analytiska begrepp

Innan jag åkte ut och gjorde intervjuer hade jag inte någon färdig föreställning kring vilka begrepp som jag skulle använda mig av i analysen av mitt material. Utifrån min empiri kunde jag upptäcka två större huvudspår; det första som har att göra med att det offentliga drar sig ur och lämnar lokal utveckling till medborgarna själva; och det andra spåret som har fokus på gemenskap, mening och tillhörighet till platsen. Det visade sig svårt att kombinera de två spåren och jag valde därför att fokusera på det senare spåret. Denna fokusering har i sin tur riktad min analytiska blick mot begreppen *socialt kapital*, *community* samt *bridging* och *bonding*. Syftet med detta har varit att förstå vad projekten betytt för informanternas framtidstro, upplevelse av gemenskap och för deras och lokalsamhällets livskvalitet.

2.4.1 Att skapa samhörighet

Socialt kapital skapas i interaktionen mellan människor och är inget som ska uppfattas som beständigt, utan är något som ständigt behöver återskapas i det sociala livet. Socialt kapital blir därmed ett mått på den känsla av samhörighet som finns på en plats. Socialt kapital har under en tid varit ett begrepp som dragit till sig ett stort forskningsintresse och som tolkats på skilda sätt (se t.ex. Bourdieu 1994, Rothstein 2011, Putnam 2000; 2002). Gemensamt för de olika användningarna av begreppet är emellertid ett fokus på interaktion och på att nätverk spelar roll; först och främst för

individerna själva. Den grundläggande diskussionen kring socialt kapital handlar därmed om:

The basic idea of social capital is that a person's family, friends, and associates constitute an important asset, one that can be called on in a crisis, enjoyed for its own sake, and leveraged for material gain. (Woolcock & Naranya 2000:226)

Socialt kapital handlar i grunden om tillit mellan individer, om den finns eller inte, vilket är det som Putnam menar "*lubricates social life*" (Putnam 2002:7); det handlar i sin enkelhet om att få tillgång till resurser som finns utanför individens räckvidd. *Tilliten* som återfinns i ett grannskap kan även slå åt andra hållet och motverka de "goda syften" som har med nätverkande att göra; att mötas, ha trevligt och utbyta möjligheter. Det kan finnas en stark uteslutning av främlingar och en speciell kultur som behövs följas för att inte bli utsatt för sociala sanktioner (Putnam 2002).

Ett annat sätt att närmas sig diskussionen kring socialt kapital är att se det som en resurs som människor använder för att skaffa sig inflytande i olika sociala fält (Bourdieu 1994). Det är inom samhällets olika fält olika typer av *kapital* (socialt, kulturellt, ekonomiskt) har betydelse; kapital är en resurs som avgör status inom fältet (till exempel vem som har rätt att uttala sig om vad som är fin eller ful kultur) (Carle 2010). Bourdieus sätt att använda sig av begreppet socialt kapital kräver dock ett annat empiriskt material än det jag har.

Statsvetaren Bo Rothstein tittar däremot på tillit i förhållandet mellan stat och medborgare och menar att ju mer tillit det finns mellan medborgare desto större möjlighet finns det att medborgare litar på det politiska systemet, och ju mer det politiska systemet faktiskt håller vad det lovar, desto högre blir tilliten till det (Rothstein 2011). Medan Putnam ser socialt kapital som interaktionen mellan människor, som skapar ett värde för individen och därmed också för det kollektiva, lokala föreningslivet som i sin tur kan bygga en stark stat, lyfter Rothstein fram den starka staten som en garant för ett samhälle där det är förnuftigt att lita på andra människor. I mitt sammanhang kommer staten och det politiska systemet att representeras

bland annat av landsbygdsprogrammet och Leader men även av den kommunala byråkratin.

Det är samverkan och interaktion mellan människor som bygger tillit (Putnam 2002) och den är beroende av att alla aktörer upprätthåller den. Om människor litar på varandra kommer det kollektiva att prioriteras då det stärker gemenskapen och det skulle bli alldeles för stora sociala sanktioner om det visade sig att man inte kunde lita på. Det är omöjligt för grupper och samhällen att uppnå kollektiva förändringar utan tilliten som återfinns mellan människor (Coleman 1990). Jag utgår ifrån att socialt kapital handlar om den tillit som återfinns mellan människor och som skapas i interaktionen mellan individer och som ständigt måste återskapas och som driver föreningar framåt. Samhörighet är något som skapas i tilliten mellan medlemmarna i Musikcentralen och bygdegården men som också utmanas av mötet med det jag ovan kallat statens representanter.

2.4.2 Symboler och meningsfullhet

Att göra saker tillsammans skapar ett gemensamt aktivitetsfält där individer utvecklar och delar gemensamma referensramar och även symboler som vi fyller med mening. I och med det skapas det en skillnad mellan ”vi”, som delar referensramar och symboler, och ”dem” som inte gör det. Med symbolernas hjälp uttrycks och förstärks av delad tillhörighet. Den gemenskap som skapas på sådana sätt kallas allmänt inom samhällsforskningen för *community* (Cohen 1985). Medlemmarna i Musikcentralen och i Sättrabys bygdegårdsföreningen skapar tillsammans en gemenskap genom att vara aktiva i föreningarna, att vara musiker och repa i Gulakåken och att vara med i bygdegårdens studiecirkel. Det praktiska handlandet att besöka bygdegården/Gulakåken skapar ett symboliskt värde som är knutet till både föreningen och platsen i sig. Communitybegreppet baseras, som socialt kapital, även på interaktionen mellan människor och en *community* definieras med hjälp av individerna och den gemenskap de har med varandra, i till exempel ett grannskap, samtidigt som det också skapar gränser utåt, mot ”det andra” (Cohen 1985). Det faktum att individer har samma uppfattning och har fyllt begrepp och

ord med samma mening är ett tecken på att de har gemensamma referensramar vilket är en förutsättning för gemenskapen. På det sättet blir gemenskapen, community "*an entity to which one belongs, greater than kinship but more immediate than the abstraction we call 'society'*" (Cohen 1985:15f). Det är lätt att hamna i abstrakta termer när det kommer till communitybegreppet men det går att ta ned det på marken igen genom att applicera det på praktiska fall. Språket kan ses som att det har ett symboliskt värde i sig och att medlemmarna i bygdegårdsföreningen och i Musikcentralen exempelvis vet vad "Jordnävarna" innebär eller att Trädgårdsrocken ses som Tungelstas nationaldag. I respektive fall handlar det om att de har gemensamma referensramar. Symboler och delade referensramar skapar en gemenskap mellan människor och är det som avgör var gränsen till "de andra" återfinns.

2.4.3 Att stärka den inre gemenskapen och att bygga broar utåt

Den sociala gemenskapen kan manifesteras på olika sätt. Det sker i det lilla och vardagliga men också i sammanhang där själva firandet av gemenskapen står i centrum, oftast i form av någon sorts evenemang eller fest. En del fester kan därmed ses som ritualer för att fira den lokala identiteten och bland annat bygga upp den inre gemenskapen. Fester av det här slaget kan antingen vända sig inåt för att stärka den egna sammanhållningen eller vända sig utåt för att upprätta kontakter med andra. När det sociala kapitalet främst används för att stärka den egna sammanhållningen i kontrast mot 'alla andra' talar vi om att det står för *bonding*. När man i stället använder sitt sociala kapital för att knyta an till samhället i stort säger man att det är *bridging* (Putnam 2002). Jag kommer att använda dessa begrepp i min diskussion av de två fester som avslutar respektive projekt: Trädgårdsrocken och avslutningsfesten för "Hälsa – Mat – Kultur" i hur de utspelar sig för att stärka gemenskapen eller att sträcka ut en arm till andra, utanför. Putnam skriver själv om just det här fenomenet:

"Bonding social capital brings together people who are like one another in important respects (ethnicity, age, gender, social class, and so on), whereas bridging social

capital refers to social networks that bring together people who are unlike one another.” (Putnam 2002:11)

Bridging och *bonding* ses lätt som två ytterligheter på samma axel men det är mer nyanserat än så och samma förening kan arrangera fester med olika syften. *Bonding* ses ofta som något stängt och avskärmat samtidigt som det också bekräftar och skapar en starkare gemenskap mellan människor och tillhörighet till föreningen. Här får individen stöd och bekräftelse, den *social support* vi som individer behöver för att ha möjlighet att utvecklas som reflekterande medmänniskor (Putnam 2002). *Bridging* ses som motsats till *bonding* och hjälper till att förklara fester som fokuserar på öppenhet, som bygger broar utåt för att inkludera andra som inte är lika; som ”[...] generate broader identities and reciprocity” (Putnam 2000:23). Som analytiskt verktyg kan *bridging* och *bonding social capital* bidra med att förklara och beskriva hur festerna antingen stärker och bekräftar den egna identiteten och skapar en starkare gemenskap i relation till både föreningen och platsen eller bygger broar för att skapa/utöka en större gemenskap.

3 Tillhörighet till bygden

3.1 Kulturföreningen Musikcentralen i Tungelsta

Jag hör de fullastade mullrande lastbilarna innan jag ser dem; jag lyfter blicken och ser lyftkranen mitt i bygget som flyttar byggmaterial. Jag sitter i den värmande solen, på farstukvisten till det gamla stationshuset i Tungelsta, ett stenkast från Gulakåken.

Musikcentralen är den kulturförening som sökte projektstöd från Uross för att kunna genomföra upprustningen av Gulakåken. Föreningen har funnits sedan 1981 och bildades av några musiker från Tungelsta; många av dagens medlemmar har vuxit upp i föreningen, med huset. Musikcentralen består av ett trettiotal medlemmar där de yngsta är runt 16 år och de äldsta börjar närma sig 60. Föreningen huserar i Gulakåken; *”Vi fick huset här på Södertäljevägen 8 då kommunen hade sålt det andra uppe på Kvarnvägen [...]”* berättar Lennart för mig. Han är ordförande i Musikcentralen, Tungelstabo och musiker ut i fingertopparna. Musikcentralen med styrelsen i spetsen och andra engagerade personer har alltid klarat sig själva utan större hjälp från kommunen, trots att det är kommunen som har ansvar för drift och underhåll (då det är en kommunal fastighet). När projektet *”Kulturens Hjärta i Tungelsta”* drog igång var det styrelsen som drog i trådarna och andra kom och hjälpt till med det som de kan, som yrkeskunnig eller lekman. Daniel, som är föreningens vice ordförande, musiker och Tungelstabo, påpekar att *”det är jättemånga som har jobbat jättejättemycket här nere på fritiden”* och fortsätter med att lägga till:

Måla panel kan ju alla göra. Och alla som åkt på tippen med deras privata bilar, alla har kommit och gjort det de kan. Bara att flytta virke från framsidan till baksidan är ju värt hur mycket som helst.

Det är många som har varit med och hjälp till med att renovera huset och det behövs inte yrkeskunskap till allt, det är värdefullt för föreningen att människor lägger ner tid och göra det en kan (som att måla panel eller att köra till tippen).

3.2 Bygdegården i Sättraby

Jag svänger höger i T-korsningen i Edsbro, in på väg 280, efter några kilometer svänger jag återigen in till höger, ner mot bykärnan, där bygdegården ligger. Sättraby ligger längs med landsväg 280 mellan Rimbo och Edsbro i östra Uppland. Det finns ett tjugotal hus i bykärnan och hela byn består av ett par hundratal hushåll, bofasta och fritidsboenden. Efter kriget var det uppemot 800 bofasta familjer, allt från ensamstående till barnfamiljer och äldre.

Sättraby har ju varit en av Upplands största byar [...] Näe då fanns järnväg, post, lanthandeln, skola, så att det. Jaa två lanthandlare [...] Järnvägen lades ner -70, något sånt,

berättar Anders för mig, han är ordförande i bygdegårdsföreningen och tagit över och driver den gamla familjegården. Livsskylten hänger fortfarande kvar på en av speceriaffären, på den affär som levde kvar längst. Den lades ned i början på 90- talet medan den andra affären lades ner någon gång på 60- talet, den är idag ombyggd till boningshus.

Jag träffar Karin i deras bygdegård, kassör i föreningen och återvändare till Sättraby. Hon flyttade från Sättraby i 16-årsåldern och har nyligen flyttat tillbaka, i pensionsåldern. Medan kaffet puttrar visar hon mig köket, det som de kunde bygga tack vare projektstödet från Leader Uross tillsammans med de ideella timmarna som lagts ner. Karin berättar för mig om det gamla huset, hon gick i skolan här på 50-talet och nu senaste var det en förskola som hade verksamhet i en av de anslutande lägenheterna som var lärarbostäderna under den tiden det var skola i bygdegården. Golvet

knarrar när vi går över de gamla golvplankorna och Karin visar mig de gamla svartvita fotona, över hur Sättraby såg ut förr i världen.

Bygdegårdsföreningen sökte projektstöd för att bygga ut och renovera köket i bygdegården. Köket var litet och mörkt, på sex kvadrat och odugligt för att laga mat till större grupper och att göra om köket har varit ett aktuellt ämne i mer än tjugo år. Det har varit en lång resa för att få till köket, med stora förändringar i bygdegårdens styrelse. Karin och Anders var två av de som satt i en interimstyrelse, under 2013, och som tog över arbetet med bygdegårdsföreningen. Anna/"Nannie", Sättrabybo och som var ordförande i interimstyrelsen och hon som drog ihop ansökan till Leader Uross, för att kunna rusta upp köket för att kunna utveckla bygdegården. Nannie berättar för mig att det är viktigt för bygdegården att ha ett ordentligt kök:

[...] att ha ett riktigt kök, för då har vi ju mycket bättre för alla byborna men så blir vi också konkurrenskraftiga för de flesta bygdegårdskök häromkring är inte så stora.

Det betyder mycket för bygdegårdens utveckling att ha ett bra kök. Styrelsen fick höra talas om Leader Uross och att de kunde söka projektstöd för att rusta upp köket; sagt och gjort, på tre veckor skrev de ihop en projektplan med ritning, fick in offerter och skickade in det till LAG, Tack vare projektstödet från Uross och den ideella tid som styrelsen och familjemedlemmar lagt ner på projektet möjliggjorde att bygdegårdsföreningen kunde renovera köket.

3.3 Den ofrivillige eldsjäl?

Det är sällan någon själv benämner sig som eldsjäl, utan det är ett epitet som ges av andra människor. Jag kommer här inte att diskutera vad en eldsjäl är eller inte, utan jag vill istället föra en diskussion kring eldsjäl som en position; en roll som människor blir tilldelad, i olika situationer. Visst finns det personer i både Tungelsta och Sättraby som kan benämnas som en eldsjäl men det handlar inte om personliga egenskaper hos enstaka individer (Cras 2010). Det är tydligt att både Lennart och Nannie är centrala figurer i projekten och deras rollpositioner ger dem epitetet eldsjäl på grund av att de

är viktiga för projekten, på kontexten. Det ideella engagemangen skapar rollen som eldsjäl och stärker samtidigt individens sociala position i bygden/samhället. Lennarts roll i projektet stärks i uttalanden av Daniel ”guldklimp i Z, utan honom hade vi inte gjort det här” och när Anders påpekar att han måste ge en ”*elope till Nannie som fick in ansökan i tid*”. Det som är speciellt viktigt att påpeka är att ”eldsjälarna” inte skulle vara det utan det kollektiva, av alla andra. Det är i projekt, i interaktionen med andra människor i projekt som eldsjälen får sin roll och det är på grund av gemensamma insatser som projekten blir till (Forsberg 2010).

Bygdegården fick projektstöd för att renovera köket för att möjliggöra att bygdegården skulle kunna fortsätta vara en samlingslokal med studiecirklar, gamla som nya. Planen var att köket skulle stå färdigt i början av året för att därefter dra igång med studiecirkelarna och starta upp grupper med olika teman. Projektet blev dock försenat och mitt i allt rivnings- och byggarbete var det dags att starta upp studiecirkelarna. Grupperna skulle fokusera på teman ”Hälsa – Mat – Kultur”, och under tema ”Hälsa” var det motionsgrupper så som individuella gruppen, som motionerade själva och rapporterade in det, pingisgruppen som har turnering varje måndag eller stegräknargruppen som gick på promenader tillsammans. Till temat ”Mat” var det dels en dessertgrupp och en brödgrupp som delade recept och erfarenheter mellan varandra på internet och även en matlagningskurs med en kock från Studieförbundet Vuxenskolan. ”Kultur” representerades bland annat av en grupp i afrodans, en annan i undervisning av det kinesiska språket (en av hyresgästerna i lägenheterna är ursprungligen från Kina) eller akvarellmålning.

För att få vara med och delta i en studiecirkel var du också tvungen att vara medlem i bygdegårdsföreningen och i och med det sköt medlemsantalet i taket; från ett 70-tal när Nannie först gick med i styrelsen till 210 betalande medlemmar idag, (plus ett 70-tal barn och ungdomar som är medlemmar fast de betalar ingen medlemsavgift). Det är många fritidsboenden i Sättraby som stöttar föreningen och som numera också får Sättrabybladet hemskickat till sig. Sättrabybladet är mer organiserat än

tidigare då det tidigare gavs ut fyra gånger per år, och då bara till brevlådorna i byn. Numera ges det ut två nummer i pappersformat, till alla medlemmarna (även fritidsboendena), och mellan dess skickas det ut informations utskick vid behov, via e-post. Medlemsantalet ökade radikalt under Nannies tid som ordförande vilket kan ses som ett resultat av den tid och engagemang hon lade ner på föreningen. Sättrabybladet är ett av bygdens ansikten utåt och är till för att informera alla sina medlemmar, bofasta såväl som fritidshusboende, och är även ett sätt att stärka och bekräfta den egna identiteten. Sättrabybladet har ett eget symboliskt värde som uttrycker en tillhörighet och medlemskap i bygden i och med att bladet informerar och uppdaterar medlemmarna av vad som händer (jfr Putnam 2000). Nannie är den person som innehar ordförandeposten och har därför rollen som ansvarig att genomföra detta. Nannies engagemang skapar ett symboliskt värde som knyter ihop byn med dess fritidsboenden samtidigt som den också sätter föreningen i ett annat förhållande till sina medlemmar. Nu har föreningen en mer formell relation till sina medlemmar istället för den personliga relation människor får genom att träffas ansikte mot ansikte. Detta kan skapa en känsla av förvirring då ett av föreningens mål är att bygdegården ska finnas där som en mötesplats, för alla. Sättrabybladet möjliggör att fler än bara de bofasta kan skapa en känsla av tillhörighet till Sättraby och kanske känna sig som en Sättrabo. Hos Karin, Anders och Nannie finns det redan en stark tillhörighet till Sättraby, därav deras engagemang i bygdegårdsföreningen.

I Sättraby finns det ett ideellt arbete hos flera individer som skapar en gemenskap och tillit till varandra som hjälper till att skapa en känsla av tillhörighet till bygden (Putnam 2000). Bygdegårdsföreningens studiecirkel möjliggör också det till en ökad tillhörighet till Sättraby, på grund av att vara delaktig i en cirkel och få in det i sin vardagliga rutin fyller den med mening och förstärker känslan till platsen, till Sättraby och bygdegården (Cresswell 2004). Samtidigt som att vara delaktig i en studiecirkel också resulterar ett aktivitetsfält med gemensam förståelse och skapar en gräns utåt (Cohen 1985).

Precis som i Sättraby har styrelsen i Musikcentralen lagt ner mycket ideellt arbete på upprustningen av Gulakåken. Runt 2010 insåg styrelsen med Lennart och Daniel i spetsen att nu var huset i såpass dåligt skick att nu måste något göras. Någon måste ta ansvar över huset och rusta upp det, lika mycket för Tungelsta och kulturlivet där som för föreningens egna medlemmar. Lennart menar att ”om vi försvinner då försvinner kanske den största kulturpunkten i Tungelsta, eller ja, det finns inte så mycket mer här [...]” vilket också visas på att mer än hälften av besökarna på den årliga Trädgårdsrocken skrev på namninsamlingen för att rädda Gulakåken. Jag får själv samma känsla när jag läser föreningens slutrapport för projektstödet att:

Tungelsta är i behov av och efterfrågar ett rikt kulturliv där det bland annat funnits ett upprop med över 600 namnunderskrifter för att rädda fastigheten.

Om Gulakåken skulle försvinna skulle det vara omöjligt för föreningen att fortsätta anordna Trädgårdsrocken, vilket är en tillställning med en stark särart där Musikcentralen bygger broar och får Tungelstabor och ”utomsocknes” att träffas över generationsgränserna (Putnam 2000; Putnam 2002). Gulakåken fick verkligen inte försvinna. För att få ordning på huset beställde kommunen en statusbesiktning på huset och kom fram till att Gulakåken var i såpass dåligt skick att den måste rivas. Tjänstemännen på kommunen bokade möte med föreningen för att prata om rivningen och att de skulle bli uppsagda. ”Om vi hade varit helt vanliga musiker hade vi väl skrivit på det där kontraktet” berättar Daniel för mig när jag sitter och pratar med honom och Jimmy, som var kassör under projektiden, musiker och född och uppvuxen i Tungelsta. Föreningen accepterade inte rivningsbeslutet och det slutade med att Lennart ringde upp Haninges kommunalråd.

Det var en fredag eftermiddag, klockan var halv fem kvart i fem någonting, då ringer Z [Lennart] upp till kommunalrådet och han satt väll hemma och skulle ha lite fredagsmys med barnen, och skrek på telefonsvaret. Det tog väl två minuter och han ringde upp [...] Hade

han inte haft ingångarna då hade det varit färdigt. Det är inte många som kan ringa upp kommunalrådet och skälla ut honom sådär,

berättar Jimmy och Daniel för mig. Detta är ett exempel på den starka roll Lennart även har utanför föreningen. Kommunalrådet och politikerna i Haninge kommun var mycket villigare att hjälpa föreningen i frågan kring Gulakåken än vad tjänstemännen var. Detta beror mycket på att politikerna i kommunfullmäktige är valda av invånarna och står och faller med dem medan tjänstemännen arbetar för kommunen, på sidan av den politiska arenan. Här finns det alltså en skillnad på var lojaliteten ligger, att politikerna behöver ha invånarnas förtroende för att bli omvalda medan tjänstemännen inte behöver ta det i beaktande. Tjänstemännen arbetar i en opersonlig struktur medan politikerna behöver ha en mer personlig approach för att få ha kvar förtroendet från medborgarna (Frykman & Hansen 2009). Ett av flera krav till att få till ett Leaderprojekt är att det måste finnas en varaktighet i projektet; det måste leva vidare även efter att projektperioden är slut och på grund av detta behövde Musikcentralen ett hyreskontrakt för Gulakåken. Lennart suckar när han berättar för mig att det har varit en *"mardrömshistoria för att få till avtalet"* men efter hjälpen från kommunalrådet lyckades föreningen få till ett 20-år långt hyreskontrakt.

3.4 Eldsjälen som en rollposition

De personer som benämns som *eldsjäl* har alla en gemensam nämnare, det faktum att de är engagerade och ser ett behov och handlar därefter (von Essen 2010). Eldsjälarna är handlingskraftiga och påhittiga, de är drivande och har en förmåga att få med sig andra i projektet (Cras 2010, Forsberg 2010). Lennart är föreningens spjutspets som visade på handlingskraft när han ringde upp kommunalrådet och skrek på telefonsvararen. Samtidigt som Lennart är en central gestalt i Tungelsta är han inte individen starkare än kollektivet i sig, han har inte möjligheten att genomföra hela projektet med reoveringen av Gulakåken själv. På samma sätt visar Nannies handlingskraft i att få med sig Karin och Anders på spåret i styrelsen. Både Lennart och Nannie har i dessa projekt rollen som eldsjäl på grund av deras

ordförandepost och dessa projekt hade även med andra människor kunnat genomföras. I och med projekten förstärker de sina egna positioner i föreningarna och bygderna. Diskussionerna kring eldsjälens kretsar ofta kring individen och hur projekt står och faller med personen, eller om det är individuella egenskaper som återfinns hos den enskilde individen. Det går att dra paralleller till organisationsteori där den äldre skolan menar att vara en ledare och att ledarskap är en medfödd egenskap som återfinns hos vissa individer (Bakka 2006). Med det sagt är det viktigt att ha ett större fokus, bort från individen och se till det kollektiva, till det gemensamma och bort från rollpositionen. Projekt må stå och falla med en eldsjäl men ett projekt kan heller inte genomföras av egen kraft, varken Lennart eller Nannie skulle kunna göra allt själv. Kollektivets förtroende behövs i den lokala utvecklingen, eller i det här fallet: köksrenoveringen i bygdegården eller miljöförbättringarna på Gulakåken.

Ett perspektiv är att tänka på den yttre och inre motivation som driver eldsjälar framåt; där stöd och omtanke ses som en viktig faktor för att kunna fortsätta driva arbetet framåt (Palm 2008). Alltså att ha ett yttre stöd från sin egen styrelse, medlemmar i föreningen och även från sina familjemedlemmar. Lennart och Nannie har stöd från den egna styrelsen vilket också förstärker sina roller i föreningen, både i frågan kring ordförandeposten och att genomföra och driva projekten framåt. Lennart har stöd från både styrelsen och alla som skrev under på föreningens namnsamling de gjorde under Trädgårdsrocken. Utan ett yttre stöd skulle förmodligen det egna engagemanget fort dö ut och energin skulle förbrukas och förvandlas i en känsla av frustration än något annat. Nannie fick med sig både Karin och Anders i bygdegårdens styrelse, vilket kan ses som ett yttre stöd, för deras engagemang i föreningen och därmed hjälpa Nannie på traven i sitt eget engagemang. Projektet kring köksrenoveringen var från början ett projekt som redan var påtänkt och som därför hade ett stöd redan innan styrelsen påbörjade renoveringen.

Det ideella engagemanget hos Lennart och Nannie samt övriga de andra i styrelserna möjliggör för övriga medlemmar att engagera sig och därmed skapa en tillhörighet till Sättraby eller Tungelsta. Att delta i en av

Bygdegårdsföreningens studiecirkelar skapar mening i vardagen och stärker tillhörigheten till Sättraby. På samma sätt får medlemmarna i Musikcentralen en mening i sin vardag när de gör repen i Gulakåken till något rutinmässigt (Cresswell 2004). Gulakåken och Bygdegården blir här fysiska symboler som medlemmarna fyller med mening och som skapar en gemenskap till varandra.

4 Rädda verksamheten

Det var en stor röra i Sättrabys bygdegårdsförening när Nannie valdes till ordförande (2013) och hon fick med sig flera på tåget, bland annat då Karin och Anders. Karin säger själv att *"vi var några som kände att vi behövde rädda bygdegården"*. Den nya styrelsen jobbade sedan i motvind då de måste reda upp och städa efter den gamla styrelsen som *"gjorde lite som de ville"* med altanbygge och annat. Som Karin påpekade handlade det här om att *"rädda bygdegården"*, vilket kan ses som ett uttalande för att det är viktigt att verksamheten fortsätter för bygden, då det finns ett behov av mötesplatser (Palm 2008). Karin har redan en tillhörighet till Sättraby och bygdegården vilket kan grunda sig i att hon själv gick i skolan i bygdegården. I och med hennes engagemang i styrelsen upprätthåller hon den känsla som hon redan har, både till Sättraby och till bygdegården (Cresswell 2004).

Det var styrelsen med familjemedlemmar som engagerade sig och la ner ideella timmar i byggandet. Det fanns en känsla från styrelsens håll att fler skulle komma och arbeta med renoveringen av köket men det var svårt att få dit folk. Nannie påpekade att *"det räcker inte att skicka ut ett informationsblad och att posta ett inlägg på facebook för att få dit folk. Du måste bli personlig, jag erbjöd min hjälp att ringa runt till alla"*, för att få byborna att komma dit och hjälpa till. De blev inte så många som var med och renoverade köket men de ideella timmarna fick de ihop ändå. Det finns en skillnad på hur en kan smitta av sitt engagemang på andra. Nannies uttalande om att *"du måste bli personlig"* ser jag som ett tecken på det sociala kapital och tillit som skapas mellan människor där individer kan

använda sig av varandras resurser för den kollektiva nyttans skull, som är det Nannie åsyftar. Den tillit som skapas och reproduceras mellan människor och som resulterar i personliga relationer och nätverk är resurser som behövs för att få föreningar att utveckla sin verksamhet (Putnam 2000). Tilliten som skapas mellan människor resulterar i att människor litar på varandra och då kommer det kollektiva gynnas dels för att det är viktigt för den enskilde individen och att inte samarbeta/engagera sig skulle leda till stora sociala sanktioner (Ostrom 1999).

4.1 "Aldrig mer IKEA"

Detta ovanstående flämtade Karin ur sig i något av en blandning av skämtsamhet och frustration. Karin, hennes man och Anders åkte till IKEA för att köpa alla delar till köket. De åkte dit en första gång för att beställa köket, de parkerade bilen på IKEA i Uppsala och gick in till köksavdelning. Väl där får de höra att det tar åtta veckor att beställa ett kök vilket de inte hade tid med. De fick tipset att plocka ihop det själva, sagt och gjort; några helger senare åkte de tillbaka med en lastbil för att plocka ihop köket. Karin berättar för mig:

Jag har bestämt mig att aldrig gå och plocka i lagerhyllorna någe mer [...] vi plockade ihop allt det där, vi var ju tre stycken då, så fick vi en lista [...] och så gick vi där med varsin vagn [...] lastade fullt på vagnen, ut och lasta i bilen och så. Vi kom dit när de öppnade på dagen och ja, det tog åtta timmar.

Det blev en lång dag för Anders, Karin och hennes man. Tillsammans med alla timmar, för rivningen, byggnationen och planeringen arbetade de över 900 ideella timmar.

Det är mycket som händer i bygdegården; Jordnävarna har sina månadsmöten, pingisgruppen har måndagsturneringar och en gång i månaden. "Det är det nya köket som har inspirerat till soppmiddagar. 'Vi tyckte att det skulle vara kul att använda det nya köket till soppmiddagar' [...]" (Sättrabybladet 2/2014 s3) Bygdegården har soppmiddagar med tema och föreläsning en gång varje månad, såsom

bygdens historia och bilder, 4H information eller samtal kring den stora tavlan som föreställer en bild av byn, som målades av barn i skolan, 1947.

4.2 Linje 35 mot Nynäshamn avgår från spår 2 om 2 min.

En hysterisk metallklocka går igång och människorna börjar skynda sig över spåren. Pendeltågsstationen är av den äldre sorten, med obehaglig spårövergång och utan biljettspärrar. Efter någon minut faller bommarna ner och jag står kvar på perrongen tills tåget rullat in på plattformen. Det gamla stationshuset rymmer idag ”Konst och Hantverk”, där lokala hantverkare säljer sina alster (såsom keramik, smide, lädersmycken). ”Linje 35 mot Nynäshamn avgår från spår 2 om två minuter”, utannonserar SL:s metalliska kvinnoröst, och meddelar när nästa pendeltåg avgår. Gulakåken i Tungalsta tillhör Haninge kommun och är den sydligaste belägna kommunen i Uross Leaderområde. Jag är tidig till min inbokade intervju och jag slår mig ner i solen, på trappen till det gamla stationshuset. ”Linje 35 mot Nynäshamn avgår från spår 2 om en minut”, kvinnorösten ekar igen.

Musikcentralen har fått kämpa för att få ha kvar sin verksamhet i Gulakåken. Personliga relationer och nätverk är viktiga för föreningens fortlevnad. Olika personer bidrar med det de kan, till exempel Daniels far sitter med i Svenskt Näringsliv i Haninge kommun och är en hjälpsam resurs till föreningen. Detta visar på att Musikcentralen som förening, via medlemmarna, har en möjlighet att sträcka ut sig och använda sig av det sociala kapital som skapas mellan människorna som har en relation till Gulakåken (Putnam 2000). Precis som i Sättraby sätts det kollektiva före det individuella i och med den tillit som skapats mellan individer. Som tidigare påpekat har föreningen gått ”över huvudena” på tjänstemännen och arbetar direkt mot politikerna i Haninge kommun. Daniel och Jimmy påpekar att det är även ”*några av politikerna är gamla musiker och kan lobba för MC i kommunfullmäktige*”. Det är många människor som dra i trådar, överallt, på många nivåer, åt föreningens vägnar.

När upprustningen av huset var färdigt kom kommunen tillbaka och menade på att i och med renoveringen har marknadsvärdet på huset höjts och därmed också hyran. Det var många resor fram och tillbaka med

hyresförhandlingar och till slut lyckades föreningen förhandla ner hyreshöjningen. Musikcentralen har som sagt många vänner som hjälper till när de kan och i röran kring den nya hyran berättar Jimmy för mig,

Det är en annan kille som har företag på Cypern [...] De här advokaterna runtomkring, så här kan de [kommunen] inte göra, han avsatte två anställda i två dagar för att inte köra över oss [...] Vi renoverar deras hus för våra pengar och de vill ha en höjning, en dubbelhöjning. Det var 120 % höjning, skulle ha varit ännu mer [...] 70-80 000 om året.

Med tanke på att det är föreningen själva, med hjälp av projektstöd från Uross som har gjort att föreningen kan göra förbättringarna på huset är det utom alla världar att kommunen höjde hyran såpass mycket. Idag har en av tjänstemännen kommit tillbaka från sin pappaledighet och har varit ute och hälsat på Musikcentralen; han inser hur stort arbete föreningen har lagt ner på Gulakåken och är väldigt imponerad av arbetet och undrar ”när börjar ni inne?”. Tjänstemännen på kommunen jobbar i en speciell struktur på kommunen och kan ses som att ha en roll som grindvakt där de har möjlighet att arbeta i strukturen ur ett klient- eller regelorienterat perspektiv. Oavsett perspektiv följer tjänstemännen reglerna som finns men har olika sätt att arbeta, utifrån klienten (Musikcentralen) eller reglerna (kommunens regler kring att hyra ut lokaler till föreningar). Vilket kan skapa stora skillnader på i hur till exempel projektstöd delas ut (Eneman 2012). Här handlar det om att tjänstemännen på kommunen agerar på olika sätt men som föreningen ändå pratar om som grupp. Lennart och styrelsen i Musikcentralen tror att i och med att den mer klientorienterade tjänstemannen har kommit tillbaka och att de har börjat arbeta med politikerna kommer det vara mer lättarbetat i framtiden.

Antropologen Ghassan Hage knyter oron för framtiden till jakten på syndabocker och har är kan tjänstemännen på kommunen ses som just syndabocker (Hage 2003). Samtidigt som det finns en omsorg hos övriga invånare från Tungelsta i och med att Trädgårdsrocken ständigt växer och attraherar flera människor, även andra än Tungelstabor. Det är möjligt att invånarna har ett större stöd och omsorg till Trädgårdsrocken än

Musikcentralen i och med att andra än medlemmar engagerar sig i arrangemanget men det ges ett omedvetet stöd till de som arrangerar festen. Visionen med Trädgårdsrocken är att skapa Tungelstas nationaldag, stänga av gatorna och ha folkfest i hela området, där alla kan träffas umgås över åldergränser och därmed också stärka tillhörighet till Tungelsta och få en ökad tillit till varandra (Putnam 2000). Trädgårdsrocken är mycket mer än bara ett tillfälle för musikerna att spela och Lennart påpekar att det handlar om att *”Trädgårdsrocken är större än bara Musikcentralen, den är för alla i Tungelsta och det hjälper till att lyfta och skapa positiva vibbar i kommunen”*. Musiken skapar en öppen mötesplats där alla kan mötas, umgås och dela erfarenheter.

4.3 Att skapa gemenskapen

Gemenskap är något som produceras i interaktionen mellan människor och det är här tilliten skapas som lägger grund för den gemenskap där vi delar samma referensramar (Putnam 2002). Att göra saker skapar ett gemensamt aktivitetsfält där individer delar gemensamma referensramar och symboler som vi själva har möjlighet att fylla med mening. Det går att dela in symboler i starka och svaga, där de starka symbolerna kan exemplifieras i svenska flaggan eller kanske nationalsången medan en svag symbol kan utgöras av interna språkliga referenser. Det är dessa symboler som skapar en gräns mellan ”vi och dem” och det är här communitybegreppet kommer till användning (Cohen 1985). Communitybegreppet är inget absolut utan det förhåller sig alltid till de gemensamma referensramar och symboler som återfinns i gemenskapen och fylls med mening. Musikcentralen visar på ett bra exempel i som till exempel att det skapas ett community kring medlemmarna i föreningen, samtidigt som det också finns ett större community med musiker och rockmusik. Språket kan där ses som en symbol som förenar medlemmarna men också en större grupp rockmusiker med varandra, inte bara medlemmarna i Musikcentralen. Symboler skapas mellan människor så som vänskap eller släktskap, prata med grannar eller kanske även svartsjuka och det är symboler/na som ger oss möjligheten att skapa mening i våra liv (Cohen 1985). Både Gulakåken och Bygdegården

kan ses som symboler för föreningar som är den mötesplats som möjliggör att medlemmarna kan mötas. Utan dessa gamla villor skulle det vara nästintill omöjligt för föreningarna att fortsätta bedriva sina verksamheter. De binder också medlemmarna till platsen och gör det möjligt för dem att få en starkare relation till platsen (Cresswell 2004). Bygdegården och dess medlemmar skapar även de en gemenskap genom att vara engagerad i studiecirkel. Det går att se gemenskapen som finns inom ett community på olika sätt, som exempelvis bygdegården i Sättraby gör det möjligt för medlemmarna att träffas och skapa de gemensamma referensramar och symboler och stärker därmed också individerna till varandra och bygdegården. Samtidigt som det också skapar den här gränsen utåt mot dem som inte är engagerade och kan då verka som en exkluderande plats som då har svårt att få positiva effekter för hela bygden. Symboler och de referensramar människor delar är ofta högst omedvetet och oreflekterat hos oss, de synliggörs först av någon utifrån.

5 Att fira sig själva, tillsammans med andra

Det finns mycket forskning om fester; som avslut, övergångsrit eller återkommande årliga festivaler (Boissevain 1996, Hansen 2000) för att fira en individ, eller en grupp och även platsen. Platsen har ”genomträngliga gränser”, det är möjligt för både människor och ting att röra sig mellan platser samtidigt som platser också har en historisk anknytning (Hansen & Salomonsson 2001). I fallen med Tungelsta och Sättraby, finns det historiska anknytningar till platserna. Trädgårdsrocken gör anspråk på det gamla Tungelsta med handelsträdgårdarna medan Sättrabys bygdegårdsförening vill att bygdegården som under långtid varit hjärtat i byn fortsätter att vara centrum för händelserna i byn.

Bygdegårdsföreningen i Sättraby anordnade en fest som avslut för sitt Leaderprojekt medan Musikcentralen i Tungelsta har fortsatt att arrangera sin årliga Trädgårdsrock.

5.1 ”Tungelstas nationaldag”

Väggarna är täckta av halvslitna affischer, vissa är tio år gamla från olika skivomslag, releasefester och även nyhetslöp men framförallt hänger Trädgårdsrockens affischer överallt, på alla väggar. Jag kan snabbt se en tidslinje över Trädgårdsrocken och vilka band som har spelat när, några mer återkommande än andra; Tungelsta Gubbs, Clifftones, Parkförvaltningen, Lugnet, Savants, The Tube är några återkommande namnen. På de allra senaste affischerna kan jag även se att föreningen har lagt till en extra rad; ”Tungelstas nationaldag”.

Namnet Trädgårdsrocken kommer ifrån att Tungelsta har en stark historisk anknytning till handelsträdgårdar i och med egnahemspolitiken, den satte ett djupt spår i dåtidens Tungelsta. När migrationen till Amerika var som störst, runt förra sekelskiftet, insåg den svenska staten att befolkningen håller på att försvinna. Staten valde att inför det som idag benämns som "egnahems" politiken, vilket innebar att allmogen/statarna hade en möjlighet att köpa en bit land, för att försörja sig själva och sin familj (Morell 2001). Det var ett stort genomslag i Tungelsta och handelsträdgårdarna var snabbt uppe i ett hundratals familjedrivna trädgårdsföretag. Idag har antalet handelsträdgårdar sjunkit till omkring tiotalet. Det placerar Tungelsta på en historisk tidsaxel och namnet Trädgårdsrocken lokaliserar festen till trädgårdsparken i Tungelsta och som då också går tillbaka åt andra hållet och associerar parken till Trädgårdsrocken (jfr Hansen och Salomonsson 2001).

Det är inga problem för föreningen att få in bokningar till Trädgårdsrocken. Jimmy framhåller att *"redan nu i februari – mars – april kommer det in förfrågningar om att få spela på Trädgårdsrocken. Det handlar snarare om att sålla. På olika sätt via kompisar, andra kontakter, facebook sidan [...]"*. 1998 var första gången Trädgårdsrocken genomfördes och de ordnade allt själva. *"Vi är ju på landet, det är alltid någon som har lie [...]"*, berättar Lennart nöjt för mig och syftar till den idag välansade parken⁹ som då verkar mer ha varit en vildvuxen äng med enstaka träd. Banden spelade på en scen byggd av gamla lastpallar och publiken bestod av närmast berörda. Idag ser det annorlunda ut och det händer saker hela dagen. Trädgårdsrocken växer för varje år som går och numera är även andra stora föreningar involverade, som Tungelsta IF och Folk och Trädgård. På Trädgårdsrockens egna facebook-sida utlovas en rockfestival i Tungelsta parken, bakom Gulakåken med bra band, matservering med mera. Innan musiken drar igång har bland annat föreningen Folk och Trädgård, den lokala tandläkaren bord med växter och den lokala tandläkaren delar ut tandborstar, kaféet i Torkarladan har öppet. Det är först vid tvåtiden som

⁹ Tungelsta trädgårdspark invigdes 2002, i samarbete med Haninge kommun och föreningen Folk och Trädgård, utförligare information <http://haninge.se/sv/Bygga-bo-och-miljo/Parker-och-natur/Parkplan/Tungelsta-tradgardspark/Historia/>

musiken börjar spelas, föreningen hyr in en ljudtekniker och mobil scen av kommunen och de tre senaste åren har Musikcentralen även fått hyra in väktare. Förra året (2014) var det besöksrekord på 1500 som kom och gick under dagen.

Det är mycket som ska roddas så det är många armar och ben som behövs för att få till hela arrangemanget *”Många av oss [styrelsen] lägger semestern när Trädgårdsrocken är”*, berättar Daniel för mig och att det blir som en fin avslutning på semestern. Det är även familjemedlemmar och andra engagerade privatpersoner som kommer och hjälper till före eller efter spelningar och ser till att parken lämnas i rätt skick. *”I och med Trädgårdsrocken har andra börjat engagera sig, passivt medlemskap från väldigt många”*, påpekar Lennart när jag pratar med honom som nästan är ett måste nu när Trädgårdsrocken växer för varje år som går.

Trädgårdsrocken byter klientel under dagen och Lennart menar på att om det är något som händer så *”går alla dit”*. Daniel berättar för mig att,

folk från äldreboendet kommer ner med rullatorn på morgonen med nubbar och står och dricker, skötarna blir lite arga 'men det är ju fest'. Det är ju 80+ och sedan är det småungar som springer runt med sina hörlurar.

På en av de många affischer av Trädgårdsrocken. kan jag se en bild av Gulakåken med den gamla fasaden, den äldre och mycket mindre scenen med barnfamiljer med småbarn i hörselkåpor bredvid en gubbe på rullator. Trots mycket folk fungerar det ofta bra och Trädgårdsrocken blir en fin avrundning på mångas semestrar. Det är först på senare år som föreningen har fått hyra in vakter för att se till att saker inte går överstyr. Det har varit några incidenter på Trädgårdsrocken men då är det ofta människor som inte kommer från själva Tungelsta, Daniel påpekar att *”Det går inte att vara odräglig när grannfamiljen sitter på filten bredvid”*.

5.2 Fest i dagarna tre!

Till slut stod köket färdigt i Sättrabys bygdegård och invigningen stod runt hörnet. Köket har gått från att var ett litet och trångt kök på 6 kvadrat till att bli ett stort rymligt kök med ordentlig spis, diskmaskin, vitvaror och bra

arbetsytor med massor av förvaring. *”Tanken är att bygdegården ska bli en mötesplats för gamla och unga, för permanentboende och för dem som bor i byn på fritiden. Alla ska oavsett bakgrund kunna dela med sig av sina kunskaper och traditioner”* (Sättrabybladet 1/2014 s14) och det var det måste firas. Det var festligheter i tre dagarna tre.

Första dagen var det Svenska kyrkans dag då ”Kyrkis” haft verksamhet i bygdegården under våren. Det var öppet hus i bygdegården med bland annat matservering, frågerunda och ansiktsmålning för barnen, sång och musik till Frälsarskransens pärlor och även Gudstjänst. Nannie jobbar på Kyrkis så det var självklart att det var hon som ansvarade för fredagen, hon berättar glatt för mig att *”det kom väldigt mycket folk då, det var jättekul och sen var det fantastisk mat senare på eftermiddagen.”*

Dagen efter, på lördagen, var det dags för uppvisning av många av de studiecirkel som varit i bygdegården under våren. Afrodansen hade uppvisning och även kinesisk-svensk sång som stod på programmet. Det var också olika stationer som var uppställda med zonterapi, akvarellmålning och antikvärdering. Det lokala antikvitetsföretaget Kolonn var där och hade lite av sin egen version av det populära SVT-programmet Antikrundan. *”Det kom rätt många människor på lördagen, men det var mest dansarnas föräldrar och familjer som där för att se uppvisningarna”*, påpekar Nannie. Så fort alla uppvisningar var färdiga, och alla hade bestämt de olika stationerna åkte de flesta tyvärr hem. Senare på eftermiddagen var det dags för själva invigningen av köket. Det var skvalt med folk men på kvällen var det middagsbjudning och då strömmade det till folk igen.

Till middagen var det kocken från Vuxenskolan som kom och lagade maten, det var internationellt tema och förrätten var kinesiska dumplings, afrikansk kycklinggryta med råris till huvudrätt och till efterrätt skulle Sverige representeras och det bakades rabarberkaka.

På söndagen var det Jordnävarnas dag och det var då dags för de att ha den första av deras årliga växtmarknader. På marknaderna säljer medlemmarna plantor för en symbolisk summa, har ett lotteri med olika vinster och säljer fika till en billig peng. Det kommer alltid mycket folk på Jordnävarnas marknader, mellan 150-300 personer, och det var lika så nu.

5.3 Det öppna och stängda

Dessa två fester går att belysa på olika sätt, båda inom ramen för *socialt kapital*, det går att fira sig själva, tillsammans med andra. I de här två fallen finns det olika saker som visar tecken på att stärka den egna gemenskapen och att öppna dörrarna och välkomna andra (Putnam 2000).

Avslutningsfesten för "Hälsa – Mat – Kultur" visar på flera saker som gör att festen kan hjälpa till att skapa en starkare gemenskap och även en tillhörighet till platsen. Till exempel i det fallet att det mest var föräldrar som kom och tittade på dansuppvisningarna och de andra "redovisningarna" (jfr Putnam 2000). Tillsammans med studiecirkelarna och Sättrabybladet skapar det ett tydligare exempel på att Sättraby har förutsättningar att stärka den kollektiva gemenskapen. Det är ett socialt kapital som skapas mellan människorna som kan växa i och med att träffas kontinuerligt. Det går att se på det som att gemenskapen hjälper individer att fylla sina liv med aktiviteter som skapar mening och bekräftar dig som individ. Samtidigt som det också kan begränsa individen i att inte utmana de befintliga strukturer som finns, både uttalade och otalade. Att fira något tillsammans handlar också om att förankra festen i bygden, till platsen och legitimera sin egen verksamhet (Cresswell 2004). "Kulturens Hjärta i Tungelsta"/Musikcentralen med Trädgårdsrocken visar tecken på att öppna upp den gemenskap som skapas mellan medlemmarna i Musikcentralen. Trädgårdsrocken är ett evenemang för alla, som både Lennart, Daniel och Jimmy påpekat, att "*alla kommer, från barn med hörselkåpor till 80+ från äldreboendet här intill*". Människor träffas över generationsgränserna och skapar tillsammans gemensamma minnen och erfarenheter. Samtidigt som Daniel påpekar att "*det går inte att vara odräglig när grannfamiljen sitter på filten bredvid*", vilket visar att det sociala kapital som återfinns också skapar sociala begränsningar. Det är ett ytterligare exempel på att socialt kapital sätter kollektivet före det individuella då det skulle bli alldeles för stora sociala sanktioner (Ostrom 1999, Coleman 1990). Det är viktigt att påpeka att det här är inget absolut utan det är snarare är exempel och

händelser som återfinns på en flytande skala mellan två motpoler som återfinns inom samma gemenskap men vid olika tillfällen och exempel.

6 Slutord

”Att erövra livets mening” är en uppmaning och utmaning, på samma gång. I den här uppsatsen har jag presenterat två projekt från Uross Leaderområde, vad det är för typ av projekt och hur det har gått att arbeta med dem. Min intention har varit att få fram mina informanternas erfarenheter kring deras engagemang i projekten och föreningarna; hur engagemang kan skapa mening för sig själva och även för den större gemenskapen, som i sin tur påverkar tillhörigheten till Bygdegården/Sättraby och Gulakåken/Tungelsta. Alla informanter bidrar till att driva föreningarna framåt och är engagerade på sina egna villkor. Föreningarna Musikcentralen och Sättrabys bygdegård har båda fått pengar för att genomföra projekt inom åtgärder för att skapa en *”förbättrad livskvalitet på landsbygden”*, vilket båda dessa projekt gör.

Det finns en lokal tillhörighet i båda föreningarna, dock ser de ut på olika sätt. Det är tydligt att det finns en stark tillit i både Musikcentralen och Bygdegårdsföreningen som driver föreningarna framåt på sina olika sätt. Musikcentralen och dess medlemmar är först och främst musik, de är medlemmar för deras kärlek till musiken och skapar ingen större tillhörighet till Tungelsta. Däremot är Gulakåken den symbol som styrelse och övriga medlemmar ständigt återkommer till för att repa, rodda med instrument eller för att ta hand om huset. Det är här Trädgårdsrocken/Tungelstas nationaldag kommer in i bilden. Tungelstas nationaldag är viktigt för fler än bara medlemmarna då föreningen har fått hjälp från många olika håll, i anslutning till själva dagen eller i alla resor fram och tillbaka med kommunen. Den knyter Gulakåken och medlemmarna till Tungelsta och till den gemenskap som skapas under just

den dagen. Här bjuds alla in och alla kommer, småbarnsfamiljerna, gamlingarna på äldreboendet och helkroppstatueringarna. Det visar på den starka lokala tillhörighet som finns och byggs starkare för varje år som går; för varje år som Tungelstas nationaldag genomförs. Både Gulakåken och Tungelstas national dag blir här fysiska symboler som utökar den gemenskap som återfinns hos medlemmarna i Gulakåken och knyter an till Tungelsta. I Sättraby ser tillhörigheten ut på ett annat sätt än i Tungelsta. Först och främst fanns det från början ett uttalat mål att rädda bygdegården, att rädda verksamheten, som gör att bygdegården ses som viktig för själva Sättraby, för bygden. Det behövs en mötesplats för att kunna samlas på, kring gemensamma frågor eller bara ett firande. Sedan har styrelsen arbetat hårt med att få till Leaderprojektet och med att starta upp studiecirkelarna som har genomförts i bygdegården, viket i sin tur fyller vardagen med meningsfullhet för de aktiva i cirkelarna och ökar medlemmarnas tillhörighet till bygden. Bygdegården blir här en fysisk symbol för den tillhörighet som finns och skapas i och med medlemmarnas engagemang och medverkan i studiecirkelarna. Bygdegården har alla förutsättningar för att förena och skapa en tillhörighet för alla som bor i Sättraby. I frågan kring en lokal tillhörighet finns det också alla fritidsboenden att ta hänsyn till. Å ena sidan skapar Sättrabybladet en förutsättning för dem att vara med i den lokala gemenskapen och därför också stärka tillhörigheten till bygdegården. Samtidigt som det också kan skapa ett större avstånd i samhället, att få ett utskick två gånger per år och e-postutskick skapar en opersonlig relation till bygdegården som dock möjliggör att kunna nå ut till fler människor.

Det är tydligt att några få individers engagemang kan få med sig många fler på spåret, i både Tungelsta och Sättraby. Individernas engagemang skapar ett mervärde för gemenskapen och den community de tillhör, samtidigt som det skapar mening för den enskilda individen; vilket är en förutsättning för livskvalitet.

7 Källor och litteratur

Tryckta:

Bakka , Jörgen Frode, 2006. *Organisationsteori – struktur, kultur, processer.*

Liber, Malmö.

Boissevain, Jeremy, 1996. Introduction. I Jeremy Boissevain (ed): *Coping*

with Tourists. European Reactions to Mass Tourism. Berghahn Books,

London.

Bourdieu, Pierre, 1994. *Kultursociologiska texter.* Brutus Östlings

Bokförlag, Stockholm.

Carle, Jan, 2010. "Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion" i

Moderna samhällsteorier – Traditioner, riktningar, teoretiker. Månson,

Per (red.), Nordstedts, Finland.

Cohen, Anthony P., 1985. *Symbolic Construction of Community.*

Routledge, London and New York.

Coleman, James S., 1990. *Foundations of Social Theory.* Cambridge, Mass.:

Harvard University Press.

Cresswell, Tim, 2004. *Place – a short introduction.* Blackwell Publishing

Ltd, United Kingdom.

Frykman, Jonas & Hansen, Kjell, 2009. *I ohälsans tid – sjukskrivningar och*

kulturmönster i det samtida Sverige. Carlssons Bokförlag, Malmö.

Hansen, Kjell, 2002. "Festivals, Spatiality and the New Europe" *Etnologia*

Europaea 32:2:19-36 p.

Hansen, Kjell & Salomonsson, Karin, 2001. *Fönster mot Europa - platser*

och identitet. Studentlitteratur, Lund.

- Hansson, Hanna & Waldenström, Cecilia, 2010. *Axel 3 – utvärdering av åtgärder för att diversifiera landsbygdens ekonomi samt förbättra livskvaliteten på landsbygden*. NL - fakulteten och Institutionen för ekonomi, Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Kajser, Lars & Öhlander, Magnus, 2011. *Etnologiskt fältarbete*. Studentlitteratur, Lund.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun. Tredje upplagan*. Studentlitteratur AB, Lund.
- LBP, *Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013*. Version Mars 2012. Regeringskansliet/ Landsbygdsdepartementet.
- Morell, Mats, 2001. "Jordbruket i industrisamhället" Fjärde bandet i *Det svenska jordbrukets historia*, Myrdal, Janken (red.). Natur och Kultur/LTs förlag, Borås.
- Putnam, Robert D. 2000. *Bowling alone – The Collapse and Revival of American Community*. SIMON & SCHUSTER PAPERBACKS, New York.
- Rothsteing, Bo, 2011. *The quality of government – corruption, social trust, and inequality in internation perspective*. The University of Chicago Press, Chicago and London.
- Rothstein, Bo, 2011: Social tillit, lycka, korruption och välfärdsstat i Sören Holmberg, Lennart Weibull & Henrik Oscarsson (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sättrabybladet 1/2014 Juni, *Nyheter från Sättraby Bygdegårdsförening*.
- Sättrabybladet 2/2014 December, *Nyheter från Sättraby Bygdegårdsförening*.
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara – samhällsvetenskaplig metod*. Liber, Stockholm.
- Ventegodt, Sören, 1998. *Livskvalitet – att erövra livets mening*. Bokförlag Forum AB, Stockholm.

Otryckta:

- Eneman, Emilia, 2012. *Länsstyrelsen som grindvakt – en studie av två länsstyrelser handläggning av landsbygdsprogrammets projektstöd*. Självständigt arbete i landsbygdsutveckling, Institutionen för Stad och Land. Sveriges Lantbruksuniversitet. Tillgänglig på:
<http://stud.epsilon.slu.se/4500/>
- Eriksson, Malin, 2003. *Teori, begrepp och mätning – en kunskapsöversikt med fokus på folkhälsa*. Cerum, Umeå Universitet. Tillgänglig på:
<http://polisen.azurewebsites.net/wp-content/uploads/2013/05/Socialt-kapital.pdf>
- Fors, Filip 2012: *Lycklig?: Sju studier om välbefinnandets och livstillfredsställelsens bestämningsfaktorer*. Umeå universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Sociologiska institutionen. Tillgänglig på:
<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A564041&dswid=-7458>
- Forsberg, Anette, 2010. *En kamp för bygden – en etnologisk studie av lokalt utvecklingsarbete*. Etnologiska skrifter 53. Institutionen för kultur- och medievetenskaper/Etnologi, Umeå Universitet. Tillgänglig på:
<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A343213&dswid=-8608>
- Forsberg, Anette; Höckertin, Chatrine & Westlund, Hans, 2002. *Socialt kapital i lokalt utvecklingsarbete*. Arbetslivsinstitutet, Stockholm. Tillgänglig på:
http://nile.lub.lu.se/arbarch/aio/2002/aio2002_08.pdf
- Helliwell, J F. 2006. "Well-being, social capital and public policy: What's new?" *Economic Journal*. Volume 116: C34-C45p. Tillgänglig på:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0297.2006.01074.x/full>
- Massam, Bryan, H., 2002. "Quality of life: public planning and private living" *Progress in Planning*. Volume 58, Issue 3, 1 October 2002, Pages 141-227. Tillgänglig på:

- <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305900602000235>
- Ostrom, Elinor, 1999. "Coping with Tragedies of the Commons" i *Annual Review of Political Science* 2:493-535p. Tillgänglig på:
<http://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev.polisci.2.1.493>
- Palm, Kristina, 2008. *Det riskabla engagemanget – Om regenerativ utveckling av mänskliga resurser, eldsjälar och ledarskap i radikal utveckling*. Enheten för Industriell Arbetsvetenskap, Institutionen för Industriell Ekonomi och Organisation, Kungliga Tekniska Högskolan. Tillgänglig på: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A13301&dswid=-8608>
- Putnam, Robert D., ed., 2002. *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Cary, NC, USA: Oxford University Press, 2002. ProQuest ebrary. Web. 14 May 2015. Tillgänglig:
<http://site.ebrary.com/lib/slub/reader.action?ppg=4&docID=10085207&tm=1431584136430>
- Uross 2015a, *Utvecklingsstrategi Leader Uross*. "Ansökan 'Utveckla Roslagen och Stockholm skärgård'". Tillgänglig på:
http://www.uross.se/?page_id=88
- Uross 2015b, "Hem/Om oss" <http://www.uross.se/>
- Uross 2015c, "Om projekten" http://www.uross.se/?page_id=209
- von Essen, Johan, 2010. *Svenskarnas engagemang är större än någonsin – Insatser i och utanför föreningslivet.*, Enheten för forskning om det civila samhället, Ersta Sköndal Högskola Arbetsrapportserie 68, Stockholm. Tillgänglig på: <http://www.losek.se/wp-content/uploads/2010/08/svenskarnas-engagemang.pdf>
- Woolcock, Michael & Naranya, Deepa, 2000. "Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. *The World Bank Observer* 15: 225– 49, THE WORLD BANK. Tillgänglig på:
<http://wbro.oxfordjournals.org/content/15/2/225.full.pdf+html>

Bilaga 1

Projekt: HMK – Hälsa – Mat - Kultur

Projektägare: Sättraby bygdegårdsförening

Beskrivning: Mellan Rimbo och Edsbro ligger Sättraby bygdegård, en viktig samlingsplats i området. Föreningen vill utveckla verksamheten ytterligare genom att bygga om det befintliga lilla köket. Matlagningskurser, uthyrning till nya målgrupper som då kan laga sin egen mat, skolans hemkunskapslektioner mm ska hjälpa till att utveckla bygdegårdens roll genom att samla alla åldrar, kön, folkslag genom gemensamma aktiviteter kring mat. Att främja hälsan och kulturen genom maten m.a.o. LAG beslutade att bifalla projektet med 235 600 kr, varav 54 883 kr från LAG:s Leaderpott och 180 717 kr i projektstöd. Total projektomslutning: 373 600 kr. LAG:s motivering: Projektet bidrar till att uppfylla målen i Leader Uross utvecklingsstrategi, *fokusområde 3. Livskvalitet genom att skapa bättre förutsättningar för bygdegården att utveckla sin verksamhet.* Ett ombyggt kök kommer att öka möjligheten att genom matlagningskurser och andra mat-kultur-hälsa-arrangemang främja och utveckla umgänge över generationsgränser, olika intresseområden samt över sociala gränser. Samarbete med skolan, kyrkan, Jordnävarna mfl kommer att hjälpa till att utveckla bygdegårdens roll genom att samla alla åldrar, kön, folkslag genom gemensamma aktiviteter kring mat. Projektperiod: 2013-05-30 – 2014-05-

31

Projekt: Kulturens Hjärta i Tungelsta

Projektägare: Kulturföreningen MusikCentralen

Beskrivning: MusikCentralen i Tungelsta har sedan 1981 haft en viktig roll för musiklivet i Tungelsta och i Haninge kommun. Byggnaden är dock i dåligt skick och genom ett antal miljöåtgärder vill man säkra ett viktigt lokalt kulturliv i Tungelsta, där musikhuset är basen för en framtida festival. LAG beslutade att bifalla projektet med 455 000 kr, varav 101 500 kr från LAG:s Leaderpott och 353 500 kr i projektstöd. Total projektslutning: 719 000 kr. LAG:s motivering: Projektet bidrar till att uppfylla målen i Leader Uross utvecklingsstrategi, *fokusområde 3. Livskvalitet, genom att med stor egen insats rusta upp en befintlig föreningslokal som spelar en viktig roll för musik- och kulturlivet i Tungelsta, Haninge.* En bred projektgrupp samt en namninsamling visar ortens starka intresse för verksamheten, och att projektet främjar även Uross horisontella prioriteringar som samverkan & nätverkande. Projektperiod: 2013-05-30 – 2014-12-31